

Andrzej Wiśniewski

"Przed polskim prokuratorem.
Dokumenty i komentarze", J. Sawicki,
Warszawa 1961 : [recenzja]

Palestra 5/10(46), 75-76

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

prywatnego oraz dekret z 14.I.1936 r. o ochronie interesów Państwa Polskiego i jego obywateli w stosunkach międzynarodowych.

Zamieszczone przepisy zaktualizowane są według stanu prawnego na dzień 1 stycznia 1961 r.

*

S. Ehrlich, M. Maneli, W. Wesołowski, S. Zawadzki: *Spór o istotę państwa. Książka i Wiedza. Warszawa 1961, s. 292.*

Książka zawiera pięć rozpraw, które dotyczą podstawowych problemów toczonego się od wieków sporu na temat, czym jest państwo i jaka jest jego funkcja w społeczeństwie.

W pierwszej rozprawie S. Zawadzki omawia tradycyjne rozbieżności w sporze o istotę państwa. Po krytycznym omówieniu szeregu poglądów na istotę państwa autor wskazuje, że ogólną definicję państwa można by sformułować w sposób następujący: Państwo jest organizacją polityczną klasy panującej, wyposażoną w aparat przymusu w celu ochrony jej klasowych interesów.

W dalszych rozprawach S. Ehrlich pisze o państwie monopoli, a S. Zawadzki przedstawia teorię i rzeczywistość „państwa dobrobytu” (*welfare state*). Poglądy na państwo i prawo w doktrynie neotomistycznej omawia M. Maneli, a ostatnia zamieszczona w zbiorze rozprawka W. Wesołowskiego poświęcona jest teorii „społeczeństwa kierowników”.

*

J. Sawicki: *Przed polskim prokuratorem. Dokumenty i komentarze. Wyd. III Iskry. Warszawa 1961, s. 356.*

Mimo że wiele już lat upłynęło od zakończenia II wojny światowej i wydania wyroku Międzynarodowego Trybunału Wojennego w Norymberdze problematyka związana ze zbrodniami okupacyjnymi i odpowiedzialnością zbrodniarzy wojennych jest, niestety, problematyką nadal aktualną. Z zadowoleniem można stwierdzić, że kilka tego rodzaju opracowań ukazało się ostatnio na rynku księgarskim. Wielu z tych opracowań, zwłaszcza zawierających źródłowe, dokumentalne materiały, nie powinno nigdy zabraknąć w księgarniach. Do opracowań tego typu należy niewątpliwie również książka prof. Sawickiego „Przed polskim prokuratorem”.

Trzecie, uzupełnione wydanie zbioru dokumentacji prokuratorskiej i sądowej dotyczące sprawy zburzenia stolicy Polski (I wydanie zbioru miało tytuł: Zburzenie Warszawy) składa się z trzech części.

Pierwsza część zbioru obejmuje zeznania generałów III Rzeszy winnych zburzenia Warszawy, złożone przed prokuratorem J. Sawickim, członkiem polskiej delegacji przy Międzynarodowym Trybunale Wojskowym w Norymberdze. Są to zeznania generałów von dem Bacha-Zelewskiego, Ernesta Rodego, Guderiana, von Brauchitscha i sekretarza stanu w rządzie Generalnej Guberni Józefa Bühlera.

Druga część książki zawiera wyrok Najwyższego Trybunału Narodowego w Warszawie dotyczący Ludwika Fischera, b. gubernatora dystryktu warszawskiego, i Ludwika Leista, b. starosty miejskiego w Warszawie w latach okupacji.

W trzeciej części książki zamieszczone są wyjątki zeznań i innych materiałów ujawnionych w toku przewodu sądowego przed Międzynarodowym Trybunałem Wojskowym w Norymberdze. Wybrane tu zostały te materiały, które dotyczą wypadków związanych ze zburzeniem Warszawy.

*

H. Olszewski: *Doktryny prawno-ustrojowe czasów saskich 1697-1740*. PWN. Warszawa 1961, s. 322.

Ciekawy, a na ogół mało znany okres panowania Sasów w Polsce doczekał się nowego źródłowego opracowania. Autor pracy, opierając się na obszernym materiale dokumentarnym, przedstawił podstawowe problemy prawno-ustrojowe tego okresu i krytycznie scharakteryzował występujące wówczas doktryny polityczne.

Szlacheckie poglądy na ustroj polityczny i prawny Rzeczypospolitej nie doczekały się dotychczas syntetycznego opracowania, gdyż upadek feudalnej myśli politycznej zniechęcał zapewne do badań w tym zakresie. Autor wskazuje jednak w swym opracowaniu na związek czasów saskich z całym wiekiem XVII, co wynika zarówno z podobieństwa ówczesnej sytuacji gospodarczo-społecznej Polski, jak i z podobieństwa ustroju politycznego łączącego wszystkie nedomagania schyłkowego okresu feudalizmu.

Autor nie poprzestaje w swej pracy jedynie na przedstawieniu poglądów takich luminarzy tego okresu, jak np. Leszczyński czy Karwicki, lecz szeroko wykorzystuje materiały rękopiśmienne i współczesne druki, dotychczas często nigdzie nie cytowane.

Rozprawa, poza wprowadzeniem czytelnika w zagadnienia doktrynalne, daje szerokie tło historyczne oraz przedstawia zawiłe arkana funkcjonowania sejmu dawnej Rzeczypospolitej.

ANDRZEJ WISNIEWSKI